

Informácie zo Švédska

Poškodenie sluchu

Poškodenie sluchu môže byť veľmi malé, alebo veľmi značné. Ak si rodičia myslia, že ich dieťa má niečo so sluchom, treba takéto obavy zobrať vážne. Je dôležité, aby deti a rodičia pri sluchovom postihnutí dostali pomoc s komunikáciou. Jednoducho preto, aby sa dieťa vyvinulo rečovo a citovo.

Byť sluchovo postihnutý znamená...

že človek ťažko rozoznáva niektoré zvuky. Rozsiahlosť sluchového postihnutia má variáciu od ľahkého až po ťažký typ postihnutia. Mnohým sluchovo postihnutým deťom pomôže načúvací aparát a technické pomôcky, ako napríklad „sluchová slučka.“ (Sluchová slučka, po švédsky hörselslinga, jedná sa tu o vysielачku vo verejných miestnostiach a sluchovo postihnutý si prehodí gombík na svojom aparáte, týmto spôsobom počuje, čo sa v miestnosti hovorí, napríklad prednášky, omša v kostole a pod. Táto pomôcka sa môže používať aj doma, tam sa pripojí na televízor a počuje sa zvuk z TV). Mnohí sú usilovní v čítaní z pier (odzeranie). Napriek tomu je niekedy ťažko počuť v niektorom prostredí a situáciách.

Posunkový jazyk a dvojazyčnosť

Dieťa potrebuje komunikáciu, ktorej môže dôverovať, takzvanú istú komunikáciu. Mnoho nepočujúcich potrebuje aj jazyk, ktorý sa zakladá na zraku namiesto sluchu, to znamená posunkový jazyk. Takto poznajú dva jazyky a môžu si zvoliť jazyk závisle od situácie. Takisto je vhodné mať tlmočníka napríklad pri štúdiu na vysokej škole. Sú deti, ktoré si myslia, že je dobre používať posunky, ako podporu k hovorenej reči.

Identita

Nepočujúce deti a mládež sa potrebujú stretávať. Je dôležité, aby stretli aj dospelých, ktorí sú nepočujúci od detstva, a tak si zaobstarali identitu. Veľa nepočujúcich môže hovoriť o svojich skúsenostiach, ako sa snažili fungovať za podmienok počujúcich, ako to zvládli alebo nezvládli. Keď stretli druhých v podobnej situácii, tak si mohli začať stavať identitu v tejto skupine nepočujúcich a tým pádom aj svoju sebadôveru.

Jasle, škôlky

Škôlky pre sluchovo postihnutých a ohluchnutých sú na mnohých miestach vo Švédsku. Ako aj iné deti, tak aj tieto deti zosilnejú a cítia sa istými, keď nájdu spoločenstvo a keď cítia identitu vo svojej skupine nepočujúcich. V škôlke majú možnosť používať posunky alebo posunkový jazyk.

Školy

Pre sluchovo postihnuté deti sú rôzne školské možnosti závislé od potreby dieťaťa. K dispozícii sú štátne špeciálne školy na rôznych miestach vo Švédsku. Prijímajú nepočujúcich a ťažko sluchovo postihnutých. V triedach, kde sú nepočujúci žiaci, sa vyučuje posunkovým jazykom. Mnohé špeciálne školy majú triedy pre sluchovo postihnutých, kde sa vyučuje hovorenou rečou. Sú aj komunálne – integrované školy, ktoré sa obracajú na sluchovo postihnutých a niekedy aj na nepočujúcich. Deti chodia do menších tried, sú to takzvané triedy pre sluchovo postihnutých. Deti, ktoré majú poškodený sluch, majú technické pomôcky a nepočujúci majú vyučovanie v posunkovom jazyku. Sluchovo postihnuté deti môžu ísť do integrovanej školy a budú v triedach, ktoré sú pre sluchovo postihnutých. Vtedy zozbiera obec 4-5 detí a vytvorí túto špeciálnu triedu pre nich. V týchto triedach sa používajú technické pomôcky, ako napríklad sluchová slučka. Mnoho ľahko sluchovo postihnutých detí chodí do školy spolu s počujúcimi deťmi. Aj tu sa používajú technické pomôcky, aby sa uľahčilo štúdium dieťaťa. Stane sa, že to integrované dieťa sa necíti v triede dobre, lebo komunikácia s počujúcimi nefunguje. Preto je dôležité, aby boli všetci informovaní o postihnutí dieťaťa a brali na to ohľad. Takisto je dôležité, aby učitelia a personál v škole vedeli, kam sa majú obrátiť, ak vzniknú problémy. Je jedno gymnázium v Örebro, kde môžu prísť žiaci z celého Švédska pre nepočujúcich a jedno gymnázium v Örebro pre sluchovo postihnutých. Takisto sú dve gymnáziá pre sluchovo postihnutých, jedno v Štokholme a jedno v Göteborgu.

Koľko detí je so sluchovým poškodením?

Každý rok sa narodí približne 200 detí s poškodeným sluchom. To je 0,2% zo všetkých narodených detí. V škôlkach (0-5 rokov) je 600 detí a v základnej škole (6-15 rokov) 5 000 detí. Spolu má poškodený sluch v kategórii 0-20 rokov 8 000 detí.

Štátne špeciálne školy

Härnösand, Birgittaskolan, Manillaskolan, Vänerskolan, Östervångskolan, Örebro, Štokholm, Vänersborg, Lund, Kristinaskolan

Komunálne integrované školy:

Kanabäckskolan, Silviaskolan, Talavidskolan, Alviksskolan, Falkenberg, Hässleholm, Söderskolan, Sollanderskolan, Piteå, Štokholm, Göteborg, Jönköping

Tlmočenie

Práca tlmočníka spočíva v neutrálnom preložení. Všetky kraje majú centrálu pre tlmočníkov, kde sa objednávajú tlmočníci. Mali by včas vedieť miesto a čas. Tlmočnicke služby sú bezplatné na pracovisku, v škole a vo voľnom čase. Počujúci, nepočujúci a

sluchovo postihnutí majú nárok na bezplatné objednanie tlmočníka. Sú štyri rôzne typy tlmočnikov.

Tlmočník posunkového jazyka

Tlmočník posunkového jazyka preloží medzi hovorovou rečou a posunkovým jazykom. Ak samotné tlmočenie trvá hodinu, stačí na to jeden tlmočník. Ak tlmočenie je viac ako jednu hodinu, treba mať dvoch tlmočnikov, ktorí sa striedajú. Patrí k dobrému mravu dať tlmočnikovi tie informácie (papiere), ktoré majú ostatní účastníci stretnutia. Po istom čase je potrebné sa spýtať tlmočníka, či nepotrebuje prestávku, pretože jeho práca je často intenzívna a potrebuje veľkú koncentráciu. Účastníci, ktorým sa tlmočí do posunkového jazyka, potrebujú mať dobrý vizuálny kontakt s tlmočníkom, a preto je dobre, keď je tlmočník vedľa toho, kto prednáša.

Tlmočník pre hluchoslepých

Tento tlmočník prekladá hovorenú reč priamo na dlani hluchoslepeho a zároveň rozpráva a tlmočí, čo vidí. Napríklad aj to, ak nejaký nový človek príde do miestnosti.

TSS Tlmočník

T-tecken = znak, S-stöd = podpora, S - avläsning = odzveranie z pier. Takýto tlmočník nasleduje švédsku gramatiku a používa TSS znaky ako podporu pre tlmočenie pri odzveraní z pier. Často sú to ľudia, ktorí sa stali ohluchnutými v dospelom veku, ktorí potrebujú takéto tlmočenie.

Písací tlmočník

Tento tlmočník, ktorý tlmočí pomocou písma používa špeciálnu klávesnicu a obrazovku, kde je napísané, čo sa hovorí. Táto forma tlmočenia sa používa, keď nepočujúci nevie posunkový jazyk, ale rozumie písanému slovu. Často sa tu jedná o ohluchnutých, ktorí stratili sluch v dospelom veku.

Tieto informácie boli stiahnuté z www.dhb.se a preložené od Ivana Björna, žijúceho vo Švédsku a slovensky upravené Máriou Benkovou.

Tento text bol zverejnený v Infonepe, 2008, č. 7-8, s. 32-33.